

OSEE

Oseen tire teni, Isireliban bwese keri wəkura ta gerusimə yèn sã ba kua naanε sariba Yinni Gusunən mi. Osee u tu yoruawa u ka wigibu kirə ko bu ka wa bu gõru gəsia kpa bu wura Gusunən mi. U sɔ̄simə ma Yinni Gusunən kīru ta kpā, ta ñ maa nɔ̄ru mə. Tire te, ta kīi te ta wāa Gusunə ka Isireliban baa sɔ̄ weesinaməwa nge kīi te ta wāa durə ka win kurə ka ben bibun baa sɔ̄.

Tire ten kpunaa

- 1 Oseen kurə suabu, wiru 1n di sere wiru 3.
2. Osee u Isireliba gerusimə, wiru 4n di sere wiru 13.
3. U bu kirə m̀ bu gõru gəsia, wiru 14.

¹ Sanam mε sinam beni Osiasi ka Yotamu ka Akasi ka Esekiasi ba bandu di di Yudan temə, ka saa ye Yeroboamu Yoasin bii u bandu dii Isirelin temə, sanam mεya Yinni Gusunə u ka Osee Berin bii gari kua.

Oseen kurə ka win bibu

² Gari yi Yinni Gusunə u gbia u Osee sɔ̄wa yi wee. U nεε,
 Osee, a doo a kurə sua wi u ra sakararu ko.
 Bεen bibu ba koo maa win yira swīi.
 Domi Isireliba ba būnu gasirimə ba sāmə
 nge kurə sakara wi u durəbu gasirimə.
 Ma ba nε, Yinni Gusunə deri.

³ Ma Osee u seewa u Gomεε Dibilaimun bii sua kurə. Yera u ka nùn menna. Ma kurə wi, u gura sua u nùn bii tən durə marua. ⁴ Ma Yinni Gusunə u nεε, i bii wi yīsiru kēyɔ̄ Yisireeli.

Domi saa fiiko sɔɔ kon Yehun yenugibu wɔri
yèn sɔ ba tɔmbun yem yari Yisireelin,
kpa n Isireliban bandu kpeerasia.

⁵ Tɔɔ te sɔɔ, kon Isireliban tabu durɔbun tennu
bɔɔku Yisireelin wɔwaa.

⁶ Yeniban biru, Gomeɛ u maa gura sua ma u bii
tɔn kurɔ mara. Ma Yinni Gusunɔ u Osee sɔɔwa u
nɛɛ,

a nùn yĩsiru kɛɛyɔ Lo Ruhama.

Yen tubusiana bii wi ba yina.

Domi na n̄ maa Isireliba wɔnwɔndu kuammɛ.

Na n̄ bu suuru kuammɛ.

⁷ Adama kon Yudaba wɔnwɔndu kua, kpa nen
tii n̄ bu faaba ko nɛ wi na sãa Gusunɔ ben Yinni.
Adama n̄ n̄ mɔ kon ka ben yibereba tabu ko. Na n̄
tɛndu dendimɔ n̄ kun mɛ takobi n̄ kun mɛ dumi ka
yin maasɔbu.

⁸ Yeniban biru, Gomeɛ u bii wi bom kara. Ma u
wure u gura sua u bii tɔn durɔ mara. ⁹ Ma Yinni
Gusunɔ u nɛɛ,

a nùn yĩsiru kɛɛyɔ Lo Ami.

Yen tubusiana n̄ n̄ nen tɔmbu.

Domi i n̄ maa sãa nen tɔmbu,

na n̄ maa sãa bɛɛn Yinni.

Isireliba

ba koo wurama nge yellu

2

¹ Yinni Gusunɔ u Osee sɔɔwa u nɛɛ,
saa ya sisi yè sɔɔ Isireliba ba koo dabia
nge nim wɔkɔn yani sɛɛri.

Ba n̄ kpɛ bu ben geeru gari.

Mi ba ku ra raa bu soku nen tɔmbu,

miya ba koo bu soku nɛ Gusunɔ, Yinni wason bibu.

2 Yudaba ka Isireliba ba koo mænna sannu
 kpa bu goo gɔsi u n sãa be kpuro sunɔ.
 Domi ba koo dabia bu tɛria tem mɛ kpuro sɔɔ.
 Yen dɔma te, tɔɔ bakara Yisireliɔ.

3 Bɛɛ Yudaba ka Isireliba, i sɔɔnɔ ma i sãawa nɛn tɔn
 be na kī.

Isireli u sãawa naanɛ sarirugii

4 Nɛn bibu, i bɛɛn mɛro taarɛ wɛɛyɔ,
 domi u n̄ maa sãa nɛn kurɔ,
 mɛya na n̄ maa sãa win durɔ.

I n̄n sɔɔwɔ u de u win durɔ dama n̄ni yi wuna,
 kpa u sakara kookoosu wuna win gɔrun di.

5 Ma n̄ kun mɛ, kon win yãnu potiri mam mam
 kpa n̄ n̄n yɔsu tereru
 nge mɛ ba ka n̄n mara.

Kon de u n̄ sãa nge tem
 mi gãanu ku ra kpi,
 kpa n̄ de nim n̄ru gu n̄n go.

6 Na n̄ maa bɛɛ win bibun wɔnwɔndu mɔ,
 domi bɛɛn mɛro u sãawa sakara kowo.

7 U kurɔ tanaru ka sekuru sariru dɔra.
 Domi u nɛɛ, u koo win durɔ tanɔbu swĩiwa
 kpa bu n̄n nim ka dīanu ka tam ka gum ka yãnu
 wɛ ni u koo doke.

8 Yen sɔ, kon win swaa kɛnɛ ka sãki,
 kpa n̄ ye dãa sɛsuku kpa u kun maa win swaa ye
 swĩi.

9 Baa ù n̄ daa yara u win durɔ tanɔ be naa gira,
 u n̄ maa bu naa turi.

Baa ù n̄ bu kasu,
 u n̄ maa bu wasi.

Saa ye sɔɔra u koo nɛɛ,
 n̄ n̄ mɛn na, a de n̄ wura nɛn durɔ gbiikoon mi,
 domi na raa nuku dobu mɔ win mi n̄ kere tɛ.

10 Meya u n̄ daa gie ma n̄ena na n̄un dobi ka tam
kpa m̄ ka gum w̄ɛm̄.

Meya na maa n̄un sii geesu ka wura taasi.
Adama u ka ye b̄u wi ba m̄ Baali s̄awa.

11 Yen s̄, kon ḡsira ma n̄ n̄en dobi mwa yin ḡɛbun
saa s̄,

ka tam m̄n saa s̄ ka sere ȳa ni u sebua u ka win
tereru wukiri,

12 kpa n̄ n̄un sekuru doke win dur̄ tan̄bun
wuswaa.

Goo sari wi u koo n̄un w̄ra n̄en n̄oman di.

13 Kon win nuku dobu kpuro kpeerasia

ka t̄ ba ka ni u ra ko suru ka suru

ka t̄ w̄rarugiru ka sere m̄n̄ si u ra ko s̄arun
swaa s̄.

14 Kon de win res̄m̄ d̄anu ka win figieba bu kam ko
be u n̄ɛ, u wa dur̄ tan̄bun min di.

Kon de gbee ni, nu ko d̄a s̄,

kpa gbeeku ye yi d̄a nin marum di.

15 Kon n̄un s̄eyasia ȳn̄ s̄ u man deri

u b̄u wi ba m̄ Baali turare d̄ dokeamm̄.

Ma u win saba ka win taaminu doke u da u win dur̄
tan̄bu sw̄i.

N̄, Yinni Gusun̄wa na yeni gerua.

16 Adama saa ya sisi ye s̄ kon n̄un k̄kiri n̄ ka da
gbabur̄

kpa n̄ ka n̄un gari ko ka k̄ru.

17 Kon n̄un win res̄m̄ gbaaru wesia

te ta w̄a Ak̄on w̄waa.

Ȳsi ten tubusiana n̄ni sw̄arun w̄wa.

Yera ya ko n̄ s̄a win ȳiȳbun tore,

kpa u womu ko n̄ge sanam m̄ u yarima saa Egibitin
di win w̄ndiaru.

Yinni Gusun̄

u koo ka win tɔmbu dora

18 Yen tɔɔ te, u koo man soku win durɔ.

U n̄ maa man sokumɔ Baali win yinni.

19 Kon de u b̄u wi ba m̄ Baalin ȳisiru duari

kpa u kun mam kp̄ia u tu sia.

20 Saa yera kon ka gbeeku yεε ka gunɔsu ka sere yεε

yi yi ra kabiri arukawani b̄ake

yi ku ka nen tɔmbu k̄sa gaa kua.

Kon de tabu bu kpe, kpa ba n w̄a b̄ari yendu sɔɔ.

21-22 Isireli, kon maa nun ko nge nen kurɔ sere ka

baadommaɔ,

kpa n nun gem ka w̄anw̄andu ka durom s̄ɔsi.

B̄ar̄akiniru s̄ɔra kon ka nun arukawani b̄ake.

Saa ye s̄ɔra kaa wura ma nena na s̄a Yinni Gusunɔ.

23-24 Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerumɔ.

Saa gaa sisi yè s̄ɔ kon w̄allun kananu nɔ,

kpa n tu nim k̄.

W̄alla koo tem kanaru nɔ kpa tu gura neesia.

Kpa tem mu dobi ka resem ka olifin kanaru nɔ

kpa ye kpuro yu kpi.

Kpa yu Yisirelin bukata wunana.

25 Kon de nen tɔmbu bu sina tem mε kpuro s̄ɔɔ

kpa n bu w̄anw̄andu kua

be, be na raa yina n w̄anw̄andu kua.

Kpa be, be ba ku ra raa soku nen tɔmbu,

n bu soku nen tɔmbu.

Kpa be, bu maa man soku ben Yinni.

Osee u win kurɔn

laakari mεera

3

1 Ma Osee u neε, Yinni Gusunɔ u man s̄ɔwa u neε,
n doo n kpam nen kurɔ wi k̄ia wi goo u k̄ia ma u

sekuru sariru m̀. N kurɔ wi kɔ̃ nge mε wi, Yinni Gusunɔ u Isireliba kɔ̃, baa mε ba ǹn biru kisi ba da ba bũnu sãamɔ ma ba resεm kiranu kɔ̃ ni ba ra ka bũu ni sã. ²Ma na da na kurɔ wi yakia ka sii geesun gobi wɔkura nɔɔbu ka sere ɔɔsu * ditiri nata † (600). ³Ma na ǹn sɔɔwa na nεε, a de a n wãa nen sɔ̃ n ka tε. A ku maa sakararu ko. A ku maa da durɔ goon mi. Nen tii kon maa tii nenε.

⁴Nge mεya Isireliba ba ko n wãa sunɔ sari n ka tε. Mεya ba ñ ko n maa wirugii m̀. Ba ñ maa yãkunu m̀. Ba ñ maa bũnu ganu sãamɔ. Mεya yãku kowo goo kun ko n maa wãa ben suunu sɔ̃ u ka bu bikiaru kua. ⁵Yeniban biru, ba koo wurama bu Gusunɔ ben Yinni kasu ka maa ben sikado Dafidin bandu wi u raã sãa ben sina boko. Ba koo nuku dobu ko bà n Yinni Gusunɔ wa ka win kɔ̃ te u koo bu sɔ̃si saa ye sɔ̃.

Yinni Gusunɔ

u Isireliba taare wẽ

4

¹Bεε Isireliba, i nε, Yinni Gusunɔ swaa dakio. Domi na siribu m̀ ka bεε tem mεn tɔmbu yèn sɔ̃ wɔn wɔndugii goo sari bεε sɔ̃, gemgii goo maa sari.

Mεya bεεn goo kun maa man yẽ.

²I nɔɔ mwεenu m̀ ka b̃ri, adama weesa i m̀. Mεya i maa tɔmbu goomɔ, i gbɛnimɔ, i sakararu m̀. I dam dɔrenamɔ, ma tɔn gobera sosimɔ ta dɔɔ.

³Yen s̃na nε, Yinni Gusunɔ, kon de tem mε, mu gbera.

---

* **3:2** ɔɔsu - Dɔ̃a bimi gεen bwesera yi yi ka gbεε weene. † **3:2** ditiri nata - Ya sãawa saaki nɔɔba yirun saka.

Bεε be i wāa mi kpuro, i ko woorawa
saa gbeeku yεen di n ka da gunɔsɔ ka wεeyɔ,
ye kpurowa ya koo kam ko.

Yinni Gusunɔ

u yāku kowobu taarε wεεmɔ

⁴Yinni Gusunɔ u nεε, goo u ku raa ka tii yina
n̄ kun mε u goo gerusi.

Domi wunε yāku kowo tɔnwerowa na ka sannamɔ.

⁵Sɔɔ teeru kaa wɔrumawa sɔɔ sɔɔ gbāara
kpa wunεn beruse nεn sɔmɔ u maa wɔruma
wɔkuru.

Kon maa Isirelin bweseru go te ta sāa nge wunεn
mεro.

⁶Wee nεn tɔmba gbimɔ yèn sɔ ba n̄ man yě.

Adama wunεn tii, a yina a man wura.

Yen sɔ, kon nun yina kpa a kun maa sāa nεn yāku
kowo tɔnwero.

Nge mε a nε, Yinni Gusunɔn woodaba duari,

nge mεya kon maa wunεn bibu duari.

⁷Nge mε ba dabiamɔ, nge mεya ba man torarimɔ ba
dɔɔ.

Kon ben bεεε kpeesia kpa bu sekuru wa.

⁸Wee ba kuuramɔ nεn tɔmbun toranun sɔ.

Ma ba bu bɔriemɔ ba n̄ ka toramɔ ba n̄ dɔɔ.

⁹Yen sɔ, sεeyasia tee biya kon nεn tɔmbu ka ben
yāku kowobu ko.

Kon bu sεeyasiawa nge mε ben daa ya nε.

Kon bu kɔsiawa nge mε ben kookoosu nε.

¹⁰Ba koo di, adama ba n̄ debumɔ.

Ba koo sakararu ko būu nuurɔ bu ka bibu wan sɔ.

Adama ba n̄ marumɔ yèn sɔ ba nε, Yinni Gusunɔ
biru kisi

ba n̄ nεn woodaba swĩi.

11 Yinni Gusunə u nεε, sakararu ka tama mu nen tambun wiru gəsia.

12 Dāa kukun miya ba ra bikiaru de gu ka bu gari sō. Būu gasiribu dera ba kōra ma ba ka man tonda.

13 Ba ra de ba n yākunu m̀d guunu wəllə, kpa ba n turare dō dokemə gungunu wəllə ka dāa baka bwese bwese kan nuurə n̄n saara bu wēre.

Yen sōna ben bii wəndiaba ba sekuru sariru m̀d. Ma ben biigii kurəbu ba sakararu m̀d.

14 Na n̄ ben bii wəndia be, ka ben biigii kurə be sεεyasiamə

ben sekuru sari te, ka ben sakara te ba m̀n sō. Domi ben məwəbun tii ba sakararu m̀d ka kurə be ba wāa būu sāarun sō.

Ma ba maa yākunu m̀d sannu ka be.

Adama ba n yē nge mε məndu gara gerua ta nεε, tən be ba n̄ laakari mə, ba kam kobu dəwa.

15 Isireliba ba būnu gasirimə,

adama Yudaba bu ku raa bu swī.

Bu ku da Giligaliə n̄ kun mε Beteli Afeniə * bu ka yākunu ko

kpa ba n bōrumə ba n m̀d,

sere ka Yinni Gusunən wāaru.

16 Isireliba ba sāawa nge naa gbiiba ye ba kpana bu kpara. Adama tē, Yinni Gusunə u koo bu yōsu batuma səw nge yāanu. 17 Isireliba ba būnu sāamə. A bu derio mi. 18 Bā n tam nərə ba kpa, ba ra n yande dəwa bu sakararu ko. Wee ben wirugibu ba ra n kīwa ba n wāa sekuru sari kom səw. 19 Sō teeru woo ga koo na gu bu sua gu ka doona kpa bu sekuru wa ben yaku nin sō.

---

* **4:15** Beteli Afeniə yen tubusiana dōn wāa yeru

*Keu koosio kāsobu***5**

¹ Yinni Gusunə u nεε,
 bεε yāku kowobu, i yeniba swaa dakio.
 Bεε Isireliba, i swaa dakio i nə.
 Bεε sina kpaarugibu, i swaa tem kpīiyə i nə.
 Bεεya siri bini bu ka yā.

Domi i kua təmbun yina Misipəə,
 ma i kua ben taa Taboriə.

² Ma ba man biru kisi ba numa durum səə.
 Yen sō, kon bεε kpuro sεεyasia.

³ Na Isireliba yēwa sāa sāa.

Ben goo kun man berue.

Wee ba da ba būnu gasira

ba tii disi doke.

⁴ Osee u nεε,

ba n̄ kpē bu maa wurama ben Yinnin mi ben
 kookoosun sō.

Domi būu sāarun gasiribu gina wāa ben gōru səə.

Meya ba n̄ maa wi, Yinni Gusunə yē.

⁵ Isireliban tii suabu bu sōosimə mε ba sāa.

Ba koo wəruma ben durum sō.

Yudaban tii ba koo wəruma ka be sannu.

⁶ Sanam gam sisi

mè səə ba koo bikiaru da Yinni Gusunən mi,

kpa bu ka n̄n yāanu ka keteba yākuru kua.

Adama ba n̄ n̄n wasi,

domi u bu deri.

⁷ Beya ba n̄n tən̄u kandu kua.

Domi ba da ba bii seegeba mara be ba n̄ n̄n yē.

Tē, n̄ n̄ tεεmə u ka bu kam koosia be ka ben
 arumani.

Gusunə u koo de Yudaba

ka Isireliba bu tabu ko

- 8 Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 i tabun kɔba soowo Gibeaɔ ka Ramaɔ.
 I tabun wurenu koowo Beteli Afeniɔ.
 Bɛɛ Bɛnyamɛɛba, tabu durɔba wee bɛɛn birun di.
- 9 Gari geeya na Isireliba sɔɔmɔ.
 Dama te kon bu sɛɛyasia, ba koo kam kowa.
- 10 Wee Yudaban wirugibu ba sãawa nge be ba ra
 tem gbɛni
 bu ka ben tiin tem sosi.
 Yen sɔ, kon bu nɛn mɔru wisi nge nim tora.
- 11 Siribu bu Isireliba di, ma ba bu dam dɔremɔ
 yɛn sɔ ba kam naa gire.
- 12 Na kon bu di nge gɛmi.
 Kpa na n Yudaba wahala mɔ nge bara te ta kukunu
 temmɔ.
- 13 Mɛya Isireliba ba tii bararu waasi.
 Ma Yudaba ba ben bosu wa.
 Ma Isireliba ba gɔra Asiriɔ
 bu ka sina boko Yarebu somiru kana.
 Adama u n̄ kpɛ u bu bekiã
 u sere nɛɛ, u koo ben bosu kpeesia.
- 14 Na ko n sãawa nge gbee sunɔ Isireliba ka
 Yudaban sɔ.
 Kon bu wɔri n yaaku kpa n bu sua n ka doona.
 Goo sari wi u koo bu wɔra saa nɛn nɔman di.

*Isireliba ba ben durum**tuuba kua ka murafitiru*

- 15 Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 n̄ n mɛn na, kon bu biru kisi
 kpa n wura nɛn wãa yerɔ
 sere bu ka tubu ma ba tora.
 Ben nɔni swãaru ta koo de bu man kasu
 kpa bu man somiru kana.

6

¹ Isireliba ba sōna ba nεε,
i na su gəsira Yinni Gusunən mi.

Wee u sun so u mεεra kua.

Adama u koo bεsen mεεra ye nōri u sun bεkia.

² N n̄ maa tεemə u ka sun wāaru wē,
kpa sa n wāa win wuswaaə.

³ I de su kasu su n̄n gia.

Nge mε sa ra n yē kam kam ma sō u koo yari,

nge mεya sa n maa yē ma u koo na.

U koo nawa nge tom buruku gura ye ya ra tem
yemiasie.

⁴ Yinni Gusunə u nεε,

bεε Yudaba ka Isireliba, mba kon bεε kua.

Wee bεen kīru nen sō ta sāawa nge bururun kakoru
n̄ kun mε nge dirum mε mu ra yarinε fuuku.

⁵ Yen sōna kon bεε nen səməbu gəriama

bu bεε sō ma kon bεε sεyasia.

Kpa bu maa bεε sō ma kon bεε go.

Nen siribu bu koo sōsira nge yam bururam.

⁶ Domi wənwənda na kī, n n̄ mə yākuru.

Mεya na maa kī nen təmbu bu man gia

n kere bu man yāku dō mwaaruginu kua.

⁷ Ba nen arukawani kusia nge mε təmbu ba ra n
kuanammε.

Wee ba man tənū kandu kua.

⁸ Galadigibu ba sāawa tən kōsobu

ma ba yem yari baama.

⁹ Nge mε swaa diobu ba ra n swaa mara,

nge mεya yāku kowobun wuuru ta wāa Sikemun
swaaə ta təmbu goomə.

¹⁰ Na gāa kōsunu wa Isireliə,

niya ba būnu gasirimə,

ba tii disi dokemə nge sakara kowo.

¹¹ Saa ya sisi yè sɔɔ kon maa bεε Yudaba sεεyasia.

Isireliba ka bwese tukunu

Yinni Gusunə u nεε,

sanam mε na kī nɛn tɔmbu Isireliba bu wurama
yorun di,

7

¹ kpa n bu bεkia,

saa yera ben durum maa sɔɔsira Samariə.

Gbenəbu ba dumə diaə ba gbenimə.

Ma ben gaba yiba swεε sɔɔ.

² Adama ben goo sari wi u ra tii sɔ u nεε,

na yaaye kɔsa ye ba mɔ.

Tɛ, wee ba mwaara ben kom kɔsum mε sɔɔ.

Na ye kpuro waamə.

³ Ben nuku kɔsu kookoosu ka ben weesu
su sina boko ka ben wirugibu nuku dobu wεemə.

⁴ Be kpuro ba sɔawa sakara kowobu ba sum
nge pεε wɔɔ yeru te pεε kowo u dɔɔ doke u deri.

Ma u da u win pεε som bura u yi sere mu ka se.

⁵ Bə n ben sina bokon tɔɔ bakaru mɔ,

ben sina asakpəbu ka sunən tii ba ra tam nɔwa
kpa ba n tɔmbu yaa kasikimə.

⁶ Be ba ra nɔɔ tia ko bu ka tɔmbu seesi,

ba sɔa nge pεε wɔɔ yeru.

Wɔkuru, ben wɔrugɔru ta ra yemiεwa

kpa yam sɔre bururu tu se nge ba gāanu dɔɔ doke.

⁷ Be kpuro ba sumwa nge dɔɔ.

Ba ra ben kparobu gowa

kpa ben sinambu ba n wɔrukumə tia tia.

Adama ben goo ku ra maa man somiru kanε.

⁸ Yinni Gusunə u maa nεε,

Isireliba ba ka bwese tukunu menna.
Ma ba kua nge kira te ba ñ gəsie.

⁹ Bwese tuku ni, nu bu dam mwaarimə.
Adama ba ñ yē me.

Təkəra bu deemaməwa,
adama ba ñ tuba.

¹⁰ Ben tii suabu səsiramə.

Domi ba ñ gəsiramε ne Gusunə ben Yinnin mi.

Ka yen de kpuro, ba ñ man kasu.

¹¹ Ba sāawa nge totobere

te ta ñ bwisi mə.

Ba Egibitigibu somiru kanamə,

ma ba daamə Asiriə.

¹² Adama bà n swaa wəri na ra bu taa beriewa
n bu mwεeri nge gunəsu.

Kpa n bu seeyasia nge me ba bu nəəsia.

¹³ Ba kam kuawa mi, domi ba man duka suurimə.

Ba man seesi, ba man weesu kua.

N deema nena kon daa bu faaba ko.

¹⁴ Bà n man somiru kanamə, ba ku ra tu ko gōruə.

Adama ba ra sinəwa ba n tii muririmə.

Kpa ba n yīiyə yeya ya koo de ben gbea yu alikama
ka resem gea ma.

Nge meya ba ra n mò bu ka man seesi.

¹⁵ N deema nena na bu nəni doke na bu dam wē.

Adama ka me, ba man kəsə bwisikusimə.

¹⁶ Ba gəsira goon mi gia.

Ba sāa nge ten te ta ñ gea sāa.

Yen sō, ba koo ben wirugibu go tabu səə

ben gari kam gerubun sō.

Yera ya koo de bu bu yēε Egibitio.

Ye a duura yera kaa gē

8

1 Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
i kɔba soowo.

Wee yiberɛba ba nɛn sãa yeru wuusima nge kasi.

Domi Isireliba ba nɛn arukawani kusia.

Ma ba nɛn sãosiru yina.

2 Ba koo man nɔɔgiru suema bu nɛɛ,
ba nɛ ben Yinni yẽ.

3 Adama ba gea deri,
ma yiberɛba ba koo bu naa swĩi.

4 Ba tii sinambu kua
ba ñ man saawara kue.

Ma ba bũnu seka ka sii geesu ka wura.

Yen sɔna ba koo kam ko.

5 Bɛɛ Samarigibu, na bɛɛn naa wuragia ye tusa.

Na maa ka bɛɛ mɔru mɔ.

Saa yerà i ko i sina ba ku n bɛɛ taare wẽ.

6 Wi u bwãarokunun sɔmburu yẽ Isireliba sɔɔ
wiya u naa wuragia ye kua.

Ya ñ sãa Gusunɔ.

Yen sɔna ba koo ye kɔsuku muku muku.

7 Wee i woo duura,
yen sɔna i ko i woo bɔkɔ gẽ.

Mɔndu gara nɛɛ, dobi bɛm sari ku ra n som mɔ.

I n maa yẽ ma bɛɛn gbean dīanu nù n daa gea kua,
sɔba ba koo nu gura.

8 Isireliba ba dera ba bu mwɛ.

Be wee bwesenu sɔɔ nge weke te goo kun maa kĩ.

9 Domi ba da Asiriɔ nge gbeeku keteku ge ga tii
kpare.

Ba da ba somiru kasu mi.

10 Ba bwese tukunu gobi kɔsia ba n ka nɔɔ tia sãa.

Adama ka mɛ, kon bu mɛnna,

kpa Asirin sina boko u bu yoo sɔma koosia.

4 Saa ye sɔɔ, ba ñ maa kpɛ bu yākuru ko ka tam.
 Baa bà n tu kua,
 ta ñ Gusunɔ wɛremɔ.
 Ben yāku dīanu nu ko n sāawa nge gɔɔ dīanu.
 Wi u nu di, u koo disidi duurawa.
 Dīa ni, nu koo win gɔɔru kpeesia.
 Adama ba ñ ka ye duɔ Yinni Gusunɔn sāa yerɔ.
 5 Mba i ko ko Yinni Gusunɔn tɔɔ bakanu sɔɔ.
 6 I n bɛɛn yɛnusu deri bansu,
 Egibitigiba koo bɛɛ dam koosia ben mi.
 Adama yen wuu ge ba mɔ Mɛnfisi ga ko n sāawa nge
 bɛɛn sikiru.
 Awīi yi koo bɛɛn arumani di.
 Kpa sākɪ yi kpi bɛɛn kunɔ.
 7 Saa ya tura yè sɔɔ Yinni Gusunɔ u koo siri.
 Saa ya tunuma yè sɔɔ u koo baawure kɔsia ye u kua.
 Bɛɛ Isireliba i ko ye wa.
 Wee bɛɛn toranu ka bɛɛn tusirun kpāarun sɔ,
 i ra n tamaa Gusunɔn sɔmɔ u wiirawa.
 Wi, wi Yinni Gusunɔ u ka gari kua u tam nɔrawa.
 N deema bɛɛ, i torewa n kpā, ma i nùn tusa.
 8 Adama sɔmɔ wi u bɛɛ kirɔ mɔ,
 u wāa ka Gusunɔ.
 Ka mɛ, i nùn yina beriamme mi u dɔɔ kpuro.
 I ra mam nùn seesiwa Gusunɔ win Yinnin sāa yerɔ.
 9 Wee i da i kōsa kua nge mɛ i raa kua Gibeaa.
 Yinni Gusunɔ kun bɛɛn toranu duari.
 U koo bɛɛ sɛɛyasia nin sɔ.

Yinni Gusunɔ u nuki sankira

10 Yinni Gusunɔ u nɛɛ, sanam mɛ na gbia na Isire-
 liba wa,
 nɛn nɔni sɔɔ, ba sāawa nge resem marum
 mɛ ba wa mi gāanu ku ra kpi.

Ma na maa ben baababa wa nge figie marum
gbiikum.

Adama ye ba tunuma Baali Peoriɔ,
miya ba tii bũu wi ba mɔ Baali wẽ.

Ma na bu tusa nge bũu wi.

¹¹ Tẽ Isireliban bεεε ya koo doona nge gunɔ mɔrin
wuuru.

Ben kurɔbu ba ñ maa guri suamɔ bu sere ma.

¹² Bà n maa bibu seeya, kon de bu gbiwa bu sere
bukura.

Ba koo wahala baka wa nà n bu biru kisi.

¹³ Nge mε na Isireliba waasinamɔ,

ba sãawa nge dãa

ni ba duura tem gem sɔɔ.

Adama ba koo ben bibu yiberεba nɔmu beria

be ba koo bu go.

¹⁴ Osee u nεε, Yinni Gusunɔ, bà n koo Isireliba
sεεyasia,

sεεyasia birà ba koo gɔsi.

A de ben kurɔbu bu nukuru yari,

kpa ben bwãsu su gbera.

¹⁵ Yinni Gusunɔ u nεε,

geema ben nuku kɔsuru kpuro ta sɔɔsira Giligaliɔ.

Miya na bu wa ma na bu tusa.

Kon bu gira nen wuswaan di ye ba kuan sɔ.

Na ñ maa bu kĩ.

Domi ben sinambu kpurowa ba man seesimɔ.

¹⁶ Na be, Isireliba sεεyasia.

Ba sãa nge dãa te ta gbera nuurun di kpuro.

Ta ñ maa binu marumɔ.

Baa bà n maa bibu mara, kon de bii be ba kĩ mi, bu
gbiwa.

¹⁷ Osee u nεε, Gusunɔ nen Yinni u bu yina
yèn sɔ ba ñ win gari swaa daki.

Ba koo kowa yaayaare kowobu bwesenun suunu
 sɔɔ.

Isireliban banda kpa

10

¹ Isirelin bweseru ta raa sãawa nge resɛm gea
 ye ya ra ma too.

Adama nge mɛ ba dabiamɔ,

nge mɛya ba bũu yenu dabiasiamɔ.

Nge mɛ ben tem mu kuuramɔ,

nge mɛya ba bũu yenu sɔmmɔ ka kpee geenu.

² Tɔn be, ba sãawa gɔrusu yirugibu.

Ba koo yen are sɔbe.

Yinni Gusunɔ u koo ben bũu yee ni ka nin kpee
 geenu kɔsuku.

³ Ba koo tɛ nɛɛ, yɛn sɔ sa n Gusunɔ nasie,
 yen sɔna sa n sina boko mɔ.

Adama tɛn wãa te sa wãa mini,

m̄ba sina boko koo maa kpĩ u sun wunana.

⁴ Wee ba gari kam gerumɔ,

ma ba arukawani bɔkumɔ ka bɔri weesugii.

Yen sɔ, siribu dabiamɔ nge yaka kɔsususu

si su ra kpi gbee te ba wuka sɔɔ.

⁵ Kpa Samarigii be ba naa buu wuraguu sãamɔ

ge ge wãa Beteli Afeniɔ bu nanda

kpa bu gɔɔ sina gen sɔ.

Gen yãku kowobu ba koo diiri

bà n wa gen bɛɛɛɛ ya kpa.

⁶ Domi ba koo ka gu da Asiriɔ

bu gu ben sina boko wɛ.

Isireliba ba koo sekuru wa.

Ba koo nà n daa yɛ ko

ye ba ka bũu kua ben suunu sɔɔ.

⁷ N n Samarin sɔn na, ye kpuro ya kpawa mi.
 Domi ba koo ka yen sina boko doona
 nge deka ye nim mu ka doonɔ.

⁸ Ba koo ben bũu yenu kpuro kɔsuku mi ba tora.
 Kpa yakasu ka sãki yi kpi mi.
 Saa gaa sisi yè sɔɔ ba koo guunu ka gungunu sɔ bu
 nɛɛ,
 i sun sɛsikio i wukiri.

Isireliba

ba koo gẽ ye ba duura

⁹ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 saa dɔma tèn di Isireliba ba durum kua Gibeaɔ,
 ba toramɔ ba dɔɔwa.
 N ñ weenɛ tabu bu tɔn kɔso be wɔri mi?

¹⁰ Nɛ, Yinni Gusunɔ kon bu sɛɛyasia nge mɛ na kĩ,
 kpa bwesenu nu nɔɔ tia ko nu bu wɔri ben tora
 bakanun sɔ.

¹¹ Isireliba ba sãawa nge naa kpɛmi yi yi ra dobi
 taaku.

Adama kon sugu doke ben wĩi bura ni sɔɔ.
 Kon de Yudaba bu kɔrɔ ko,
 kpa be, Yakɔbun bweseru bu tem kusanu kɔsuku.

¹² Yen sɔ tɛ, bɛɛ Isireliba i gbee kpaaru koowo i gem
 duure.

Kpa i durom gẽ.

Domɛ saa ya tura i ka gɔsirama nɛ, Yinni Gusunɔn
 mi,

kpa n bɛɛ susi n bɛɛ gea kua.

¹³ Adama bɛɛ, i kɔsa duura ma i kɔsa gã.

Ma i bɛɛn weesun are di.

I bɛɛn naanɛ doke bɛɛn tiin dam
 ka tabu kowo dabi dabiru sɔɔ.

¹⁴ Yen sɔna tabun wurenu koo nɔɔra bɛɛn suunu
 sɔɔ.

Kpa bu bεεn gbāranu kpuro kāsuku
 nge mε Saluman sina boko u Bεti Aribeli wəri,
 ma u bii mεrobu ka ben bibu munku.

¹⁵ Bεε Beteligibu, wee ye kon bεε kuα bεεn nuku
 kōsurun sō.

Bururu yam sāreru yande,
 tabu sōra ba koo bεεn sina boko go.

Yinni Gusunō u win tambu kī

baa mε ba nūn seesimō

11

¹ Yinni Gusunō u nεε,
 saa Isirelin bweserun torubun diya na tu kīa.
 Ma na tu yarama Egibitin di na tu soka nen bii.

² Adama nge mε na bu sokumō
 nge mεya ba ka man tondamō.
 Ba da ba būu ni ba mē Baali sāmō.
 Ma ba nu turare dōō dokeammε.

³ N deema nεna na bu kpare,
 na ben nōma nenī.
 Adama ba n̄ tuba
 ma nεna na bu nōrimō.

⁴ Na bu gawama nen mi ka kīru
 ma na bu dīanu wē
 nge wi u yaa sabenun sugu yiyamō u ka nu nōri.

⁵ Adama ba yina bu na nen mi.
 Yen sōna na nεε, ba koo da Egibiti
 kpa Asirigii u ko ben sunō.

⁶ Ba koo ben wusu tabu wəri,
 kpa bu ben damgibu kāsuku
 yēn sō ba ben tiin kpunaa swīi.

⁷ Wee nen tambu ba yōrari bu ka man tonda.
 Ba bu soka bu gōru gōsia bu wurama nε, Wεrukoon
 mi.

Adama ben goo kun wure.

⁸ Ka mε, bεε Isireliba,

na n̄ kp̄ε n̄ bεε deri,

n̄ bεε t̄onu kandu kua.

Na n̄ kp̄ε n̄ bεε kam koosia

nge mε na wuu si ba m̄ Adima ka Seboimu kua.

Wee nen ḡoru ga sankire,

nen bw̄era kun kpune.

⁹ Na n̄ maa bεε kpeerasiam̄o ka nen m̄oru baka ye.

Na n̄ maa wee n̄ bεε kam koosia.

Dom̄i na s̄awa Gusun̄o n̄ n̄ m̄o t̄onu.

Na s̄awa Dεero bεen suunu s̄o.

Na n̄ bεε w̄orim wee ka m̄oru.

¹⁰ Bεε nen bibu, i ko nε, Yinni Gusun̄o sw̄i

n̄a n̄ kukura nge gbee sun̄o

kpa i duki na saa s̄o duu yerun di.

¹¹ I ko duki na saa Egibitin di nge gun̄o m̄ari

kpa i na saa Asirin di nge totobεrenu,

kpa n̄ de i sina bεen yenuso.

Nε, Yinni Gusun̄owa na yeni gerua.

Saa yellun diya Isireliba

ba Gusun̄on nuki sank̄a

12

¹ Isireliba ba ra n̄ man weesu kuammεwa,

kpa ba n̄ man n̄oni w̄okum̄o.

Adama Yudaba ba ka nε, Yinni Gusun̄o Dεero s̄imo

dee dee.

² Isireliba ba Egibitigibu gum w̄εem̄o.

Ma ba ka Asirigibu arukawani b̄okum̄o.

Nge m̄eya ba ka kpaasibu kasu be ba n̄ s̄a ḡanu.

N̄ sare ba woo naa gire.

Ba ben weesu dabiasiam̄o t̄o baatere.

Ma ba daa b̄ōb̄oya m̄o ba d̄o.

³ Nε, Yinni Gusunə na Yudaba siribu sokumə.
Kon be Yakəbun bweseru wərima ben daa kōsan sō.
Kpa n bu ben kōsan are kəsia.

⁴ Ben baaba Yakəbu u win məən naa tokuru nenua
saa win meron nukurun di.

Ye ba nùn mara u kpɛa,
ma u ka nε Gusunə wəri kua ka win dam kpuro.

⁵ U ka nεn gərado wəri kua, ma u kamia.
U swĩ, ma u gərado wi kana u nùn domaru kua.

Beteli miya u ka nε Gusunə yinna.
Ma na ka nùn gari kua.

⁶ Nεna Gusunə wəllu ka tem Yinni.
Nεn yĩsira Wi u ra n wāa.

⁷ Bεε Isireliba, i de i wurama nε bεen Yinnin mi.
I de i gea ko kpa i n man naane sāa baadomma.

⁸ Bεε Isireliba i sāawa nge tenku be ba kilo weesugia
nɛni.

Ba ra gbena kā.

⁹ Kpa i nεε, ka gem i gobi wa, i dukia baka gura.
Kōsa gaa sari ye sō. Bεen səmburun areya.

¹⁰ Adama nε, Gusunə na sāawa bεen Yinni
saa mìn di i wāa Egibitiə.

Kon maa de i wura i n wāa kuu bekuruginu sō
nge sanam mε na bεε yarama Egibitin di i wāa
gbaburə.

¹¹ Nεn səməba na ka gari kua kāsini sō,
kpa be, bu maa ka bεε gari ko.

Beya ba maa bεε nεn himba sōsi ya ka gisə girari.

¹² Ka mε, Galadigibu ba kua tən kōsobu.

Ma ba koo kam ko.

Ba ra ketε kinε dabinu go Giligaliə.

Adama ben yāku yenu nu koo ko kpee subenu
gbaanun kpĩi sō.

¹³ Yakəbu u kpikiru da Aramuə.

Miya u sɔmburu kua u yãanu kpara u ka kurɔ wa.

¹⁴ Adama sɔmɔ goowa Yinni Gusunɔ u gɔra
u da u win bweseru Isireliba yarama Egibitin di.
Sɔmɔ wiya u bu kpara.

¹⁵ Adama yeniba kpuro sɔɔ,
Isireliba ba Yinni Gusunɔ nuki sankɔ too too.
Yen sɔ, u koo de yem mɛ ba yari mi, mu wɔri ben
wuru wɔlɔ.
U koo de bu yen sekuru wa.

Siri dãaki bi ba Isireliba kua

13

¹ Yellu Efaraimubara ba dam bo Isireliba sɔɔ.
Bà n bwese keri yi yi tie gari sɔɔwa,
ba ra nandewa.

Adama ba bũu wi ba mɔ Baali sãwa,
ma ba gu.

² Wee sere ka tẽ, ba durum mɔ ba dɔɔ.
Ba tii bwãaroku sii geesuginu kua.

Ben tiiwa ba bwisika
ma ba nu sɛka ka ben nɔma
nu ka naa binu weenɛ.

Ma ba gerumɔ nin sɔ ba mɔ,
be ba yãkuru na,
bu yiuro bu naa bii ni sɔsu.

³ Yen sɔna ba koo doona nge bururun kakoru
n kun mɛ nge dirum.

Ba sãa nge yaka si ba gura ba yari doo soo yerun di
su ka woo doonɔ
n kun mɛ nge wii si su yarimɔ gbaburun di.

⁴ Adama nɛ, na sãawa Gusunɔ ben Yinni
saa min di na bu yarama Egibitin di.

Ba n maa Yinni goo mɔ ma n kun mɔ nɛ.
Faaba kowo maa sari nɛ baasi.

⁵ Na bu kpara saa mìn di ba wãa gbaburo
mi gãanu ku ra kpi.

⁶ Sanam me ba dua tem me sɔɔ,
ba di ba deba nge yaa sabe ni ba kpare,
ma ba tii suabu torua ba man duari.

⁷ Tẽ, ko na n sãawa nge gbee sunɔ
na n bu mara swaaɔ nge musuku gbeeku.

⁸ Kon bu wɔrimawa nge gbeeku yaa gɔba
yèn binu ba mwa.

Kpa n ben toronu besuku.

Meya kon bu kasuku
nge me gbeeku yeɛ yi ra yaa kasuku,
kpa gbee sunɔ niu gu bu tem.

⁹ Isireliba, wee i kam kua
yèn sã i man seesi ne wi kon kpĩ n beɛ somi.

¹⁰ Mana beɛn sina boko u wãa.
I de u beɛ faaba ko beɛn wusu kpuro sɔɔ.
Mana beɛn kparoba wãa be i bikia i neɛ,
bu beɛ sinambu kua.

¹¹ Na raa beɛ sina boko wẽ ka mɔru.
Meya kon maa beɛ nùn mwaari ka mɔru.

¹² Na Isireliban durum yorua na yii sere saa gaa.

¹³ Isirelin bweseru ta sãawa nge bii wìn marubun
saa ya tura

ma u kpara wəri mɔ,
adama bii wi, u yina u yarima.

¹⁴ Kon bu wuna saa gɔribun wãa yerun dam di.

Kpa n bu yakia gɔɔn nɔman di.

Gɔɔ, a na ka wunen bara te a ra ka tɔnu go.

Gɔribun wãa yeru, a na ka wunen kam kootia.

Domi na n maa ben wɔnwɔndu mɔ.

¹⁵ Baa Isireliba bà n kuura amɔ,
begibun suunu sɔɔ,

yiberɛba ba koo na nge woo sum saa sɔɔ yari yerun
 di.
 Nɛ, Yinni Gusunɔ na kon bu seeyamaɔwa gbaburun
 di,
 kpa bu dɔkɔba gberasia.
 Kpa bwii yi nim kpe.
 Gãa ni nu gea sãa kpuroɔwa ba koo gura bu ka
 doona.

14

¹ Na kon de bu Samari seeyasia
 yèn sɔ yen tɔmbu ba nɛ Gusunɔ ben Yinni seesi.
 Ba koo bu gowa tabu sɔɔ
 kpa bu ben bii piiminu nam.
 Kpa bu ben kurɔ be ba guri mɔn nukunu besuku.

Osee u Isireliba kɔkirimɔ

² Osee u Isireliba sɔɔɔwa u nɛɛ,
 bu wurama Gusunɔ ben Yinnin mi,
 domi ba wɔruma ben toranun sɔ.
³ Bu wurama win mi bu kana teni ko
 te ta nɛɛ, Yinni Gusunɔ,
 a sun besɛn toranu kpuro suuru kuo.
 Kpa a sun mɛɛri ka nɔnu geu.
 Ye sa ko ka nun yɔkuru kua,
 sa ko nun siara.
⁴ Asirigii wi, u n̄ kpɛ u sun faaba ko.
 Sa maa yɛ ma dumi kun sun faaba mɔ tabu sɔɔ.
 Sa n̄ maa bwãaroku ni sa tii kua sokumɔ besɛn
 yinnibu pai.
 Domi wuna a ra gobekuba wɔnwɔndu kue.
⁵ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 kon de nɛn tɔmbu bu ka den nɛ turo yɔra
 kpa n bu kãa too.
 Na n̄ maa ka bu mɔru mɔ.

6 Ko na n sãawa nge kakoru be, Isireliban sã.
 Ba ko n wãwa nge dãa wẽsu,
 kpa bu nuuru gira nge dãa ni nu wãa Libaniã.

7 Ben kãasi yi koo tɛriawa
 kpa yi n wã nge dãa te ba m̀ olifi,
 kpa yi n nuburu do nge dãa ni nu wãa Libaniã.

8 Ba koo g̃sirama bu sina nɛn k̃k̃ɔr̃ɔ
 kpa bu maa alikama duure.

Ba koo kparawa nge resem dãa
 kpa bu yĩsiru yari nge Libanin tam.

9 Saa ye, Isireliba ba ñ maa bũnu sãamã.

Domi kon ben kanaru nã,
 kpa n bu ñni doke.

Na kon sãawa nge dãa ye ya ku ra gbere ben sã.
 Nɛn min diya ba koo domaru wa.

10 Wi u laakari m̃, u de u n tii se gari yinin sã.

Wi u maa bwisi m̃, u de yi ñn yeeri.

Domi Yinni Gusuñn swɛɛ yi sãawa dee dee.

Gemgiba ba koo s̃i yi s̃ã.

Adama be ba ñn seesim̃, ba koo w̃ruma yi s̃ã.

Bibeli Gusunɔn Gari
The Holy Bible in the Baatonum language of Benin,
also called the Bariba language

copyright © 2013 SIM

Language: Bariba (Baatonum)

Translation by: SIM International

Bariba, Bibeli Gusunɔn Gari

This translation, published by the UEEB/SIM au Benin, was published in 1996.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM at SIM, BP 15, Parakou, Benin.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022
00601790-b883-5da1-83f2-d05a7fa289a8